

Национални енергетски ресурси АД, Северна Македонија

**СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА – ПРОЕКТ ЗА
РЕГИОНАЛНА ГАСИФИКАЦИЈА**

**ПЛАН ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАСЕГНАТИТЕ
СТРАНИ**

17 август, 2022 г.

СПИСОК НА КРАТЕНКИ

ЕБОР	Европска банка за обнова и развој
ОВЖС	Оцена на влијанието врз животната средина
ЕИБ	Европска инвестициска банка
ЕС	Еколошки и социјален аспект
ОВЖССА	Оценка на влијанието врз животната средина и социјалните прашања
АПЖС	Акционен план за животна средина и социјални прашања
ЕСС	Еколошки и социјален стандард (на ЕИБ)
ЧПП	Често поставувани прашања и одговори
БИ	Барање за изведба (на ЕБОР)
ПВЗС	План за вклучување на засегнатите страни
РОЕ	Рамка за обновување на условите за егзистенција
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
НЕР	Национални енергетски ресурси АД Скопје
НТР	Нетехничко резиме

ОДРЕКУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ

Овој документ е подготвен од страна на Ecoline International Ltd. (Бугарија, www.ecoline-int.org) за единствена употреба на Европската банка за обнова и развој и Националните енергетски ресурси АД Скопје (Северна Македонија - клиентот) во согласност со општо прифатените консултантски принципи, буџетот и договорените задачи. Ecoline International Ltd. не презема никаква одговорност кон друга страна во однос на документот, или што произлегува од или во врска со овој документ и/или неговата содржина. Некои информации во документот се обезбедени од трети страни и се проверени или потврдени од страна на Ecoline International Ltd., освен ако не е поинаку наведено во документот.

СОДРЖИНА

1. Вовед	Error! Bookmark not defined.
2. Преглед на проектот	Error! Bookmark not defined.
2.1. Образложение на проектот	Error! Bookmark not defined.
2.2. Делницата во Северна Македонија од интерконекцијата Грција-Северна Македонија	6
2.3. Делница Свети Николе-Велес	Error! Bookmark not defined.
2.4. Делница Гостива-Кичево	Error! Bookmark not defined.
3. Вклучување на засегнатите страни и барања за објавување на информации	Error! Bookmark not defined.
3.1. Национални барања	Error! Bookmark not defined.
3.2. Барања на ЕБОР	Error! Bookmark not defined.
3.3. Барања на ЕИБ	Error! Bookmark not defined.
4. Постоечка пракса на вклучување засегнати страни и претходно вклучување во проект	12
4.1. Постоечка пракса на НЕР за вклучување засегнати страни	12
4.2. Вклучување на засегнатите страни кои се однесуваат на компонентите на проектот	Error! Bookmark not defined.
4.3. Прекугранична процедура за ОВЖС	Error! Bookmark not defined.
5. Идентификација и анализа на засегнатите страни	Error! Bookmark not defined.
5.1. Методологија за идентификација на засегнатите страни	Error! Bookmark not defined.
5.2. Категории и групи на клучните засегнати страни	17
5.3. Анализа на засегнатите страни	Error! Bookmark not defined.
6. Програма за вклучување на засегнатите страни	Error! Bookmark not defined.
7. Механизам за поплаки	Error! Bookmark not defined.
8. Мониторинг, евалуација и известување	Error! Bookmark not defined.
9. Буџет	Error! Bookmark not defined.
Анекс 1. Примерок формулар за поплаки	35
Анекс 2. Графикон на механизмот за поплаки	36

СПИСОК НА ТАБЕЛИ И СЛИКИ

Табела 1. Интерконекција: резиме на претходниот ангажман на засегнатите страни	13
Табела 2. Делница Свети Николе-Велес: резиме на претходниот ангажман на засегнатите страни	15
Табела 3. Делница Гостивар-Кичево: резиме на претходниот ангажман на засегнатите страни	16
Табела 4. Групи на засегнатите страни и резиме на нивните интереси/однос со проектот	17
Табела 5. Програма за вклучување на засегнатите страни (фокусирана на делниците за интерконекцијата и Свети Николе-Велес)	23
Табела 6. Детали за контакт на НЕР за прашања или поплаки поврзани со проектот	31
Слика 1. Шематски приказ на локацијата на компонентите на проектот, Северна Македонија	4
Слика 2. Карта на трасата за интерконекција на Северна Македонија	7
Слика 3. Локација на македонскиот и грчкиот дел од интерконекцијата	7

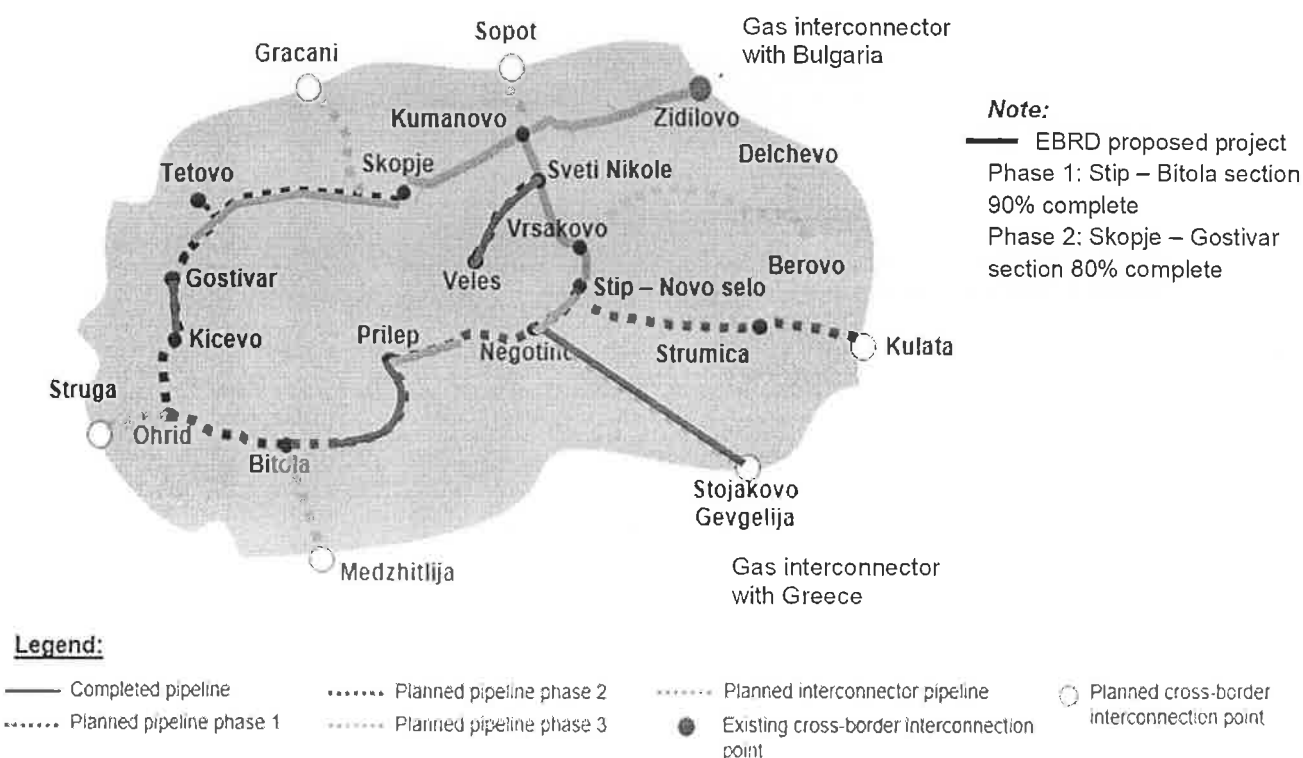
Слика 4. Карта на трасата на делницата Свети Николе-Велес	9
---	---

1. ВОВЕД

Национални енергетски ресурси АД Скопје¹ (НЕР или „Друштвото“), македонската државна компанија одговорна за мрежата за пренос на гас во земјата, планира да изгради три подземни гасоводни делови („Проектот“) во Северна Македонија (Слика 1) :

- делница во Северна Македонија од 67 километри од интерконекцијата Грција-Северна Македонија,
- 28-км делница Свети Николе-Велес и
- околу 35-км Делница Гостивар-Кичево².

Финансирањето за проектот се бара од меѓународните финансиски институции, вклучително и Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) и Европската инвестициска банка (ЕИБ - за делницата во Северна Македонија од интерконекцијата Грција-Северна Македонија) (заедно наведени како „Заемодавачите“).

Извор: Прилагодено од Националната стратегија за гасификација на Република Македонија, Министерство за економија, Република Македонија. 2018 година³.

Слика 1. Шематски приказ на локацијата на компонентите на проектот, Северна Македонија

Проектот е усогласен со Националната стратегија за развој на енергијата⁴ на Северна Македонија (2019). Трите делници се дел од планот за гасификација на државата, чија реализација беше структурирана во три фази. Во текот на изминатите четири години, НЕР напредуваше со изградбата на гасоводи од Фаза 1 и неодамна започна со делници од Фаза 2. Тековниот проект е дел од Фаза 2 од плановите за развој на гасната мрежа на земјата.

¹ Веб страната на компанијата е <https://mer.com.mk/en-US/ForUs/ZaMer>.

² Како што трасата повторно се усогласува, должината на делницата може да се промени.

³ https://www.energy-community.org/dam/jcr:436db091-3b1c-43c1-8dbb-66fcee79cfc/INFWS052018_FYRM.pdf

⁴ Стратегија за развој на енергетиката на Република Северна Македонија до 2040 година. https://economy.gov.mk/Upload/Documents/Adopted%20Energy%20Development%20Strategy_EN.pdf

Бидејќи проектот вклучува финансирање на „гринфилд“ делници од гасоводот, на истиот му беше доделена „Категорија А“ според ЕБОР за животна средина и социјална политика (2019 година)⁵. Ова значи дека проектот подлежи на оценка на влијанието врз животната средина и социјалните аспекти (ОВЖС) и партиципативен процес на објавување и консултации, вклучително и 120-календарско објавување на пакетот еколошки и социјални (ЕС) документи на проектот.

Наведените документи го сочинуваат пакетот еколошки и социјални (ЕС) документи на проектот:

Консолидирани документи кои ги опфаќаат сите три делови од гасоводот на проектот:

- Рамка за обновување на условите за егзистенција (РОЕ) (2022);
- Акционен план за животна средина и социјални прашања (АПЖС) (2022);
- План за вклучување на засегнатите страни (ПВЗС) (2022); и
- Нетехничко резиме (НТР) (2022).

Интерконекција

- Извештај за ОВЖС и оценка на социјалното влијание (2021);
- Дополнителен извештај за ОВЖССА (2022)

Делница Свети Николе - Велес

- Извештај за ОВЖССА (2022)

Делница Гостивар - Кичево

Опфатено до степен познат во горенаведените четири консолидирани документи (2022)

Напомена: посебен извештај за ОВЖССА ќе биде објавен подоцна, штом се развие

Бидејќи трите делници од гасоводот се во различни фази на развој (види детали во Дел 2), нивното јавно објавување според барањата на ЕБОР и нивното разгледување за финансирање од ЕБОР ќе се одвива во две фази:

- прво, документите за ЕС што ги опфаќаат делниците од интерконекцијата и Свети Николе-Велес (и делницата Гостивар-Кичево на високо ниво, до степен до кој деталите за делницата се познати од август 2022 година во консолидираните документи) ќе бидат јавно објавени за преглед од засегнатите страни на англиски и македонски јазик, и
- второ, документите за ЕС за делницата Гостивар-Кичево ќе бидат објавени покасно, откако ќе се изработат. За да се одразат новите информации во однос на делницата Гостивар-Кичево, консолидираните документи ќе бидат ажурирани и повторно објавени. Овие документи ќе бидат достапни и на албански јазик.

Во однос на финансирањето, ЕБОР ќе ги разгледа делниците од интерконекцијата и Свети Николе-Велес за финансирање по истекот на периодот на објавување од 120 дена. Делницата Гостивар-Кичево ќе ја разгледа ЕБОР само откако нејзините документи за ЕС ќе бидат подготвени и објавени за 120 дена во подоцнежната фаза.

Овој документ, **План за вклучување на засегнатите страни (ПВЗС)** е изработен како дел од пакетот за ОВЖССА за да се исполнат барањата на ЕБОР⁶. Тој го претставува планираниот процес на вклучување на засегнатите страни за проектот и опишува систематски пристап насочен кон развивање и одржување на конструктивни односи со засегнатите страни во текот на целиот животен век на проектот. ПВЗС е жив документ кој треба да се ажурира и развива понатаму како што проектот ќе напредува, особено пред да влезе во оперативната фаза.

⁵<https://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>.

⁶ За интерконекцијата беше подготвен посебен ПВЗС во 2021 година кој беше објавен на веб-страницата на ЕИБ. ПВЗС од 2021 година може да се замени со сегашниот консолидиран ПВЗС кој ги опфаќа сите три проектни делови.

2. ПРЕГЛЕД НА ПРОЕКТОТ

2.1. Образложување на проектот

Северна Македонија располага со ограничени домашни извори на енергија и нејзината енергетска зависност од увоз е 63,7%⁷. Комбинацијата за производство на електрична енергија во Северна Македонија се состои од главно застарено производство на јаглен (29,3%), нафта (38,7%) и природен гас (10,8%). Обновливите извори на енергија обезбедуваат 13,5% од енергијата во земјата.

Во однос на снабдувањето со гас, Северна Македонија има единствена траса за увоз со Бугарија и е 100% зависна од увоз. За да се зголеми снабдувањето, Северна Македонија воспостави цели за развој на други рути за снабдување со гас, диверзификација на изворите на енергија, префрлување на почисти извори на енергија и развој на мрежи за пренос на гас за да се подобри интеграцијата на енергетската инфраструктура на земјата⁸.

Проектот претставува важен дел од плановите за гасификација на земјата, а меѓусебната врска со Грција е витална компонента. Проектот ќе:

- Помогне при подобрувањето на квалитетот на воздухот во регионот преку пренасочување на производството на енергија кон почисти горива во населените индустриски области во земјата;
- Ги поддржува мерките за енергетска ефикасност на земјата преку намалена загуба на енергија за греење; и
- Придонесе за енергетската безбедност на Северна Македонија преку овозможување поодржлив енергетски микс и развивање на нејзината гасна инфраструктура.

2.2. Делницата во Северна Македонија од интерконекцијата Грција-Северна Македонија

Интерконективната делница во Северна Македонија започнува кај селото Идомени на границата со Грција и продолжува до градот Неготино (**Слика 2**). Планирано е да има подземен цевковод со дијаметар од 700 мм и должина од околу 67 км. Интерконекцијата исто така содржи станици за чистење⁹, вентил за притисок¹⁰, блок вентили¹¹ и единици за катодна заштита¹². Анализата на алтернативите беше спроведена за време на Физибилити студијата подготвена од НЕР во јануари 2019 година, за да се идентификува оптималната траса на гасоводот.

Грчкиот дел од интерконекцијата опфаќа изградба на подземен цевковод за пренос на гас под висок притисок, со дијаметар од 750 мм, долг 55 км, кој поминува помеѓу Неа Месимврија во Грција и границата помеѓу Грција/Северна Македонија (**Слика 3**). Вклучува и поставување на гранична мерна станица¹³, блок вентили и други видови објекти на грчка територија. Грчката делница не е дел од проектот што ЕБОР го разгледува за финансирање.

⁷ Државен завод за статистика, Енергетски биланси 2020 година: https://www.stat.gov.mk/pdf/2021/6.1.21.60_mk.pdf

⁸ Стратегија за развој на енергетиката на Република Северна Македонија до 2040 година. https://economy.gov.mk/Upload/Documents/Adopted%20Energy%20Development%20Strategy_EN.pdf

⁹ Станицата за чистење е елемент кој овозможува ефикасен начин за чистење на цевката без да се прекине протокот на гас.

¹⁰ Вентилите за притисок се уреди кои го регулираат притисокот на гасот во цевководите до потребните вредности.

¹¹ Блок вентилот е дел од цевководен систем кој го контролира протокот; со блок вентили операторите можат да изолираат било кој сегмент од водот за работи на одржување.

¹² Единиците за катодна заштита се инсталации кои користат мала електрична струја за да спречат корозија на металните цевководи. Корозијата е природен процес при кој материјалите (обично металите) постепено се уништуваат со хемиска или електрохемиска реакција со нивната околина.

¹³ Мерната станица е уред кој се користи за континуирана и симултана анализа на количината и квалитетот на природниот гас што се транспортира во цевковод.

Извор: Ecoline International базирано на податоците на НЕР.

Слика 2. Карта на интерконекциската траса на Северна Македонија

Извор: Прилагодено од Националната стратегија за гасификација на Република Македонија, Министерство за економија, Република Македонија. 2018 година¹⁴.

Слика 3. Локација на грчката и делицата во Северна Македонија од интерконекцијата

¹⁴https://www.energy-community.org/dam/jcr:436db091-3b1c-43c1-8dbb-66fcee79cfc/INFWS052018_FYRM.pdf

Националните процедури за оцена на влијанието врз животната средина (ОВЖС) се завршени одделно за делниците во Северна Македонија и Грција од интерконекцијата во согласност со националното законодавство на секоја земја, како и со Европската Унија. НЕР побара од Mott MacDonald и Connecta Consortium да направат студија за ОВЖС која исто така беше структурирана да ги исполни барањата на ЕИБ. Ова беше подготвено во јули 2020 година преку „Техничката помош за поврзување во Западен Балкан EuropeAid/137850/IN/SER/MULTI“. Министерството за животна средина и просторно планирање на Северна Македонија (МЖСПП) ја разгледа оваа ОВЖС и издаде еколошко одобрение (решение) на НЕР за интерконекција на 26 јануари 2021 година. Изградбата се очекува да започне на почетокот на 2023 година и ќе трае околу две години

2.3. Делница Свети Николе - Велес

Делницата Свети Николе-Велес (Слика 4) ќе биде долга 28 километри со дијаметар од 200 мм. Ќе започне со поставување на блок-станица на околу 6 километри источно од градот Свети Николе што ќе го поврзе со постојниот гасовод во Свети Николе. Ќе продолжи југоисточно и ќе заврши во близина на градот Велес со уште еден блок вентил. Проектот на цевководот исто така предвидува поврзување од 386 метри кон градот Свети Николе, две станици за чистење, две мерни станици и други потребни објекти. Делницата ќе донесе гас во централниот индустриски регион кој сè уште многу се потпира на нафтени продукти. Ова е петта најенергетски интензивна општина во државата и се соочува со големи проблеми со загадувањето на воздухот.

За оваа делница во 2021 година беше изготвена Студија за влијанието врз животната средина (Елаборат¹⁵) која беше доставена до МЖСПП на разгледување. На 11 јуни 2021 година, МЖСПП го издаде решението за одобрување. Врз основа на физибилити студијата и изведбениот прокт, НЕР нарача подготовка на нацрт-ОВЖССА во согласност со барањата на ЕБОР. Овој нацрт беше ажуриран во извештајот за ОВЖССА и е дел од пакетот за објавување на ОВЖССА. Техничките проектни документи за овој дел се финализираат. НЕР очекува да добие инфраструктурен проект и одобренија за градба од Министерството за транспорт и врски кон крајот на 2022 година. Изградбата се очекува да започне на почетокот на 2023 година и да трае до две години.

¹⁵ Ова е таканаречениот „Елаборат за оцена на влијанието врз животната средина“ подготвен според член 24 од Законот за животна средина (<http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/mac105107.pdf>). Националната ОВЖС и „елаборатот за животна средина“ се посебни процеси: елаборатот се подготвува за активностите за кои не е потребна ОВЖС.

Извор: Ecoline International базирано на податоците на НЕР.

Слика 4. Карта на трасата на делницата Свети Николе-Велес

2.4. Делница Гостивар - Кичево

Делницата Гостивар-Кичево (Слика 1) се планира да биде долга околу 35 километри, со дијаметар од 500 mm на гасоводот. Ќе донесе гас во резиденцијалниот, комерцијалниот и индустрискиот сектор во општина Кичево, со население од 90.000 кое моментално се потпира на цврсти горива, неефикасно користење на електрична енергија (претежно на јаглен) и нафтени деривати. Оваа делница е исто така важен столб за носење гас на југозапад од земјата (градовите Охрид, Струга и Ресен), завршувајќи го обрачот со Битола и планираната интерконекција со Албанија. Гасоводот ќе се поврзе со делницата Скопје-Тетово-Гостивар која е во изградба и е завршена 80%.

Делницата Гостивар-Кичево е проектирана во 2010 година како дел од поголемиот проект – Дел 5. Скопје-Тетово-Гостивар-Кичево (Слика 1). Националната ОВЖС за овој Дел 5 беше завршена во 2011 година и подоцна беа добиени еколошки и градежни одобренија. И двете одобренија се застарени.

Околу 40-50% од делницата Гостивар-Кичево се препроектира од НЕР за да се избегне физичко преместување на луѓето во јужниот дел на гасоводот и влијанија врз биодиверзитетот во неговиот северен дел. НЕР ќе побара од МЖСПП да потврди дали е потребна Студија за влијанието врз животната средина (Елаборат за животната средина) или целосна ОВЖС за ажурираниот проект. Без оглед на одлуката на МЖСПП, НЕР ќе направи ОВЖССА, според барањата од категоријата А на ЕБОР, и ќе ја објави за 120 дена на сличен начин како и останатото објавување опишано погоре. НЕР има намера да добие ново еколошко одобрение од МЖСПП, како и нови инфраструктурни проекти и градежни одобренија од Министерството за транспорт и врски до крајот на 2022 година. Изградбата на оваа делница се очекува да започне во средината на 2023 година и да трае до две години.

3. ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ И БАРАЊА ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ИНФОРМАЦИИ

3.1. Национални барања

Законодавството за животна средина на Република Македонија, особено Законот за животна средина¹⁶, предвидува дека државните органи и единиците на локалната самоуправа се должни да обезбедат право на пристап до информации и учество на јавноста во одлуките кои се однесуваат на состојбата на животната средина и да издаваат изјава за тоа како се носат тие одлуки. Овој закон и придружните подзаконски акти ги утврдуваат условите за преземање ОВЖС на јавни и приватни проекти кои веројатно значително ќе влијаат врз животната средина пред да се даде развојна согласност/градежна дозвола.

Законот за животна средина (член 90) го регулира процесот на објавување информации и консултации што треба да се следат за време на постапката за одобрување за ОВЖС под одговорност на МЖСПП. Постапката се испорачува на следниов начин:

- Изготвувачот на проектот подготвува „Известување за намера за извршување на проект“ и го доставува до МЖСПП;
- МЖСПП го објавува ова Известување за намера во најмалку еден дневен весник со национална покриеност, како и на веб-страницата на МЖСПП и неговата огласна табла;
- МЖСПП ја објавува својата одлука за скрининг и опфат за тоа дали е потребна ОВЖС во најмалку еден дневен весник со национална покриеност, на веб-страницата на МЖСПП и неговата огласна табла;
- Развивачите на проектот поднесуваат ОВЖС до МЖСПП. МЖСПП го објавува нетехничкото резиме на извештајот за ОВЖС на сопствената веб-страница и го проследува извештајот за ОВЖС до Градот Скопје или општината каде што ќе се спроведува проектот;
- МЖСПП ја објавува достапноста на извештајот за ОВЖС до јавноста преку најмалку еден дневен весник со национална покриеност и локална радио/ТВ станица.
- Секое лице, орган на државната или локалната самоуправа, може да го достави своето мислење во врска со студијата за ОВЖС во писмена форма до МЖСПП во рок од 30 дена од денот на објавувањето на извештајот за ОВЖС, достапен за јавноста.
- МЖСПП ќе ги разгледа сите мислења доставени во рокот;
- МЖСПП подготвува и објавува „Извештај за соодветноста на ОВЖС“ во најмалку еден дневен весник со национална покриеност и на веб-страницата на министерството. Извештајот е подготвен со користење на студијата за ОВЖС, доставените мислења од јавноста и резултатите од јавната расправа (види подолу);
- При разгледувањето на извештајот за ОВЖС, МЖСПП ќе организира јавна расправа за да се расправа за извештајот за ОВЖС 30 дена по неговото објавување. МЖСПП ги објавува времето и местото на јавната расправа во најмалку еден дневен национален весник и на локална радио и ТВ станица. Јавната расправа мора да се одржи што е можно поблиску до локацијата на проектот. МЖСПП го подготвува записникот од јавната расправа, во кој треба да ги наведе присутните на состанокот и клучните резултати и заклучоци. Видео или аудио записи се прикачени на записникот. МЖСПП ќе ги објави записниците на својата веб-страница и ќе достави копија од записникот до изготвувачот, надлежните органи на јавната администрација и до општините/градот Скопје каде што треба да се спроведе проектот.
- МЖСПП ја објавува одлуката за давање согласност или одбивање на барањето за спроведување на проектот во најмалку еден дневен национален весник, на веб-страницата на МЖСПП и на огласната табла.

МЖСПП треба да ги достави горенаведените информации до надлежниот орган на странска земја доколку постои потенцијал за прекугранични влијанија да бидат предизвикани од проектот (види Дел 4.2.3).

¹⁶ Службен весник на РМ, бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 and 99/18.

Во 1999 година, Северна Македонија ја ратификуваше Архуската конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правда за прашањата поврзани со животната средина (1998 година)¹⁷. Условите на конвенцијата беа транспонирани во македонскиот Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер (прво објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 13/2006 година, а потоа беше заменет со исто-насловениот закон објавен во Службен весник на Република Северна Македонија бр.101/2019). Овој закон ја дефинира обврската за обезбедување пристап до информации на сите засегнати страни, без разлика дали се домашно или странско физичко или правно лице. Во исклучителни околности, пристапот до информации може да биде законски ограничен поради доверливост или други специфични одредби.

3.2. Барања на ЕБОР

Сите проекти финансирани од ЕБОР ќе бидат структурирани да ги исполнат барањата на ЕБОР за животна средина и социјална политика, која вклучува десет барања за изведба (БИ) за клучните области на одржливоста на ЕС, вклучително и објавување информации за БИ10 и вклучување на засегнатите страни. Овој конкретен проект е во согласност со еколошката и социјална политика на ЕБОР за 2019 год.

Дополнително, независниот механизам за отчетност на проектите на ЕБОР, како независна алатка во последно средство, има за цел да го олесни решавањето на објавувањето на социјалните, еколошките и јавните прашања покренати од луѓето погодени од проектот и граѓанските организации за проектите финансирани од ЕБОР меѓу засегнатите страни во проектот или да утврди дали Банката се придржува до нејзината политика за животна средина и социјална политика и одредбите специфични за проектот од нејзината Политика за пристап до информации; и каде што е применливо да се реши секоја постоечка неусогласеност со овие политики, притоа спречувајќи идно несогласување од страна на Банката.

Овој дел ги прикажува важечките барања за учество на засегнатите страни, имено:

- БИ 1 на ЕБОР - Оценка и управување со еколошките и социјалните ризици и влијанија;
- БИ 10 на ЕБОР - Објавување информации и вклучување на засегнатите страни.

Вклучувањето на засегнатите страни се дискутира во БИ1 и поконкретно во БИ10. БИ10 се фокусира на објавување информации и вклучување на засегнатите страни, што е опишано како тековен процес кој вклучува: (i) јавно објавување на соодветни информации од страна на клиентот за да се овозможи консултација со засегнатите страни; (ii) значајни консултации со потенцијално засегнатите страни; и (iii) постапка или политика со која луѓето можат да даваат коментари или жалби. Овој процес треба да започне во најраната фаза од планирањето на проектот и да продолжи во текот на целиот животен век на проектот.

Од клиентот на кој Банката размислува да му обезбеди финансии се бара да подготви ПВЗС, пропорционален на природата и обемот на проектот, за да одреди како ќе се постапува со комуникацијата со идентификуваните засегнати страни во текот на подготовката и имплементацијата на проектот, вклучувајќи го и видот на предвидена постапка за поплака. Според БИ10, првиот чекор во успешното вклучување на засегнатите страни е клиентот да ги идентификува различните поединци или групи кои: i) се засегнати или веројатно ќе бидат засегнати (директно или индиректно) од проектот („засегнати страни“), или ii) може да има интерес во проектот („други заинтересирани страни“).

Онаму каде што групите на засегнати страни се идентификувани како обесправени или ранливи, потребен е посветен пристап и зголемено ниво на ресурси за целосно да ги разберат потенцијалните ризици и влијанија кои можат да влијаат на нив. Клиентот треба да издава периодични извештаи до идентификуваните засегнати страни, пропорционални на природата на проектот и неговите придружни влијанија за ЕС и нивото на јавен интерес.

¹⁷ Архуската конвенција и дава права на јавноста во однос на пристапот до информации, учеството на јавноста и пристапот до правдата во владините процеси на донесување одлуки за прашања кои се однесуваат на локалната, националната и прекуграничната средина.

Со цел да одговори на предизвиците поставени од пандемијата КОВИД-19, ЕБОР издаде посебен документ „Вклучување на засегнатите страни (БИ10) – КОВИД-19“ (април 2020 година)¹⁸ со цел да се истакнат некои критични области на загриженост во вклучувањето на засегнатите страни што клиентите можеби ќе го земат предвид и да препорача употреба на „алтернативни методи на објавување и вклучување на засегнатите страни“. Овој ПВЗС ги зема предвид препораките на ЕБОР и предлага алтернативни методи за вклучување (Табела 5).

3.3. Барања на ЕИБ

Учеството на јавноста, објавувањето и вклучувањето на засегнатите страни се клучни барања на еколошките и социјалните стандарди (ЕСС) на ЕИБ формулирани во ЕСС1 и особено во ЕСС10¹⁹. ЕИБ бара од промоторите да одржуваат отворен, транспарентен и отчетен дијалог со сите засегнати заедници од проектот и релевантните засегнати страни на ефективен и соодветен начин. Промоторот ќе биде одговорен за одржување на конструктивни односи (вклучувајќи консултации) со засегнатите страни во текот на фазите на подготовка, имплементација, следење и повлекување на проектот.

Стандардите бараат од промоторот да:

- Воспостави и одржува конструктивен дијалог со засегнатите заедници и другите заинтересирани страни во текот на животниот циклус на проектот;
- Идентификува и да се вклучи со сите засегнати страни;
- Ги вклучи засегнатите страни во процесот на објавување, вклучување и консултации на соодветен и ефективен начин во текот на животниот циклус на проектот, во согласност со принципите на учество на јавноста, недискриминација и транспарентност;
- Да се осигура дека на релевантните засегнати страни, вклучително и најчесто маргинализираните групи поради пол, сиромаштија, образовен профил и други елементи на социјална ранливост, им се даваат еднакви можности да ги изразат своите мислења и грижи.

Процедурално, ЕСС10 на ЕИБ содржи барања слични на оние на БИ10 на ЕБОР: имено: идентификација и анализа на засегнатите страни; планирање на ангажманот; објавување информации; јавна консултација; механизам за поплаки; и следење и известување.

4. ПОСТОЕЧКА ПРАКСА НА ВКЛУЧУВАЊЕ ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ И ПРЕТХОДНО ВКЛУЧУВАЊЕ ВО ПРОЕКТ

4.1. Постоечка пракса на НЕР за вклучување на засегнатите страни

Тековните практики за вклучување на засегнатите страни во НЕР се усогласени со националните регулативи за објавување информации и јавни консултации за време на процедурите за ОВЖС. Друштвото се потпира на својата ОВЖС, планот за раселување или други консултант или државни органи ангажирани во подготовката на проектот и има ограничено искуство и капацитет за спроведување на вклучување на засегнатите страни во согласност со барањата на меѓународните заемодавци. НЕР во моментот има краткорочни планови за односи со јавноста и има намера да го изгради својот капацитет за вклучување на засегнатите страни со цел да го спроведе овој ПВЗС.

Веб-страницата на НЕР содржи основни информации за избрани завршени проекти (<http://mer.com.mk>) на македонски, албански и англиски јазик. Македонските веб-страници се покомплетни, додека веб-страниците на англиски и албански јазик имаат помалку детални

¹⁸ Вклучување на засегнатите страни (БИ10) брифинг белешка од ЕБОР COVID-19 (на англиски). <https://www.ebrd.com/documents/environment/ebrd-covid19-briefing-note-stakeholder-engagement.pdf?blobnocache=true>.

¹⁹ ЕИБ еколошки и социјални практики и стандарди, верзија 10.0 од 10.08.2018 година https://www.eib.org/attachments/strategies/environmental_and_social_practices_handbook_en.pdf

информации. НЕР планира да додаде содржина на „тековните“ и „идните“ проекти и да ја надгради веб-страницата пред да започне изградбата.

Веб-страницата на НЕР прикажува и вести за конференции или меѓународни настани на кои присуствува НЕР или потпишани договори, како и вести за напредокот со тековната изградба на гасоводот. До неодамна, друштвото имаше ограничена практика на објавување еколошки или социјални информации за своите проекти. Сепак, во согласност со добрата практика и барањата на меѓународните работодавци, започна да објавува информации за планираните проекти и влијанието на ЕС. На пример, на 7 јуни 2022 година, НЕР објави вести за прашања поврзани со еколошките и социјалните прашања и земјиштето што се однесуваат на интерконекцијата (<https://mer.com.mk/mk-MK/News/Detail/1079>). Вестите исто така вклучуваат податоци за контакт на одговорните инженери на НЕР и ги покануваат засегнатите страни да поднесат прашања и проблеми до НЕР или до општините што ги преминува интерконекцијата.

НЕР е во процес на развивање на својата Стратегија за корпоративна општествена одговорност.

4.2. Вклучување на засегнатите страни кои се однесуваат на компонентите на проектот

Хронологијата и резимето на настаните за консултации со засегнатите страни завршени за компонентите на проектот од 2011 година се претставени подолу.

4.2.1. Делницата во Северна Македонија од интерконекцијата Грција-Северна Македонија

Активностите за вклучување на засегнатите страни беа спроведени за време на подготовката на ОВЖС на интерконекцијата во 2019-2020 година. Беа одржани и дополнителни јавни консултации во април и мај 2022 година за да се исполнат барањата на работодавачите и истите се документираны во дополнителната ОВЖССА (Табела 1).

Табела 1. Интерконекција: резиме на претходниот ангажман на засегнатите страни

Период	Вклучување	Детали
Окт. 2019, дек. 2018 – јан. 2020 и јан. 2020	Консултации со засегнатите страни ²⁰	<p><u>Окт. 2019: Консултации со МЖСПП</u></p> <p>Средбата се одржа со претставници на МЖСПП. Темите за кои се дискутираше опфатија проектни алтернативи, влијанија врз заштитените подрачја, влијанија врз пределот и визуелните влијанија, влијанија врз биолошката разновидност, дополнително собирање информации и усогласување со наодите од Стратешката оценка на животната средина во енергетскиот сектор.</p> <p><u>Дек. 2018- јан. 2020: Споделување на информации со државните органи</u></p> <p>Дополнително, во периодот декември 2018 – јануари 2020 година беа испратени писмени комуникации до јавните агенции и претпријатија со важни информации за проектот (меѓу нив беа Министерството за транспорт и врски, Министерството за култура и културно наследство, Министерството за финансии, Министерство за економија, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерство за внатрешни работи и неговите релевантни единици).</p> <p><u>Јан. 2020: Консултации со претставници на општински администрации и соодветни сектори</u></p> <p>Беа остварени средби и консултации со претставниците на четирите општини долж трасата на гасоводот.</p> <p>Состаноците опфатија теми од описот на проектот, неговите технички карактеристики и компоненти, процесот на издавање дозволи и опсегот на ОВЖС/СВР, аквизицијата на земјиштето и придобивките од</p>

²⁰ MottMacdonald, CONNECTA. Гасна интерконекција Северна Македонија-Грција. Анализа на трошоци и придобивки, ОВЖССА и Основен проект. ПВЗС, Додаток 1, 2021 година

Период	Вклучување	Детали
		<p>заедницата.</p> <p>Меѓу прашањата што ги покренaa учесниците беа оние поврзани со трасата на гасоводот и локацијата на објектите на гасоводот, безбедното растојание до станбените згради и коридорот за заштита на цевководот, процедурата и времето за компензација на земјиштето, секундарната дистрибутивна мрежа за гас, кумулативните влијанија на проектот и односот со други тековните проекти и можните негативни социјални и економски влијанија и нивно спречување.</p> <p><u>Окт. 2019, јан. 2020: Неформални средби со претставници на заедниците во руралните средини на општините</u></p> <p>Состаноците беа одржани за да се разговара за развојот на проектот, временската рамка, социјалните влијанија и придобивките. Нема информации за бројот на учесници и прашањата што ги поставиле за време на состаноците.</p>
ное. 2020	Јавни расправи	<p>МЖСПП организираше две онлајн јавни расправи на 19 ноември 2020 година (Гевгелија и Богданци) и 20 ноември 2020 година (Неготино и Демир Капија) во согласност со процесот на јавна консултација што го бара законот.</p> <p>Нема информации за бројот на луѓе кои присуствувале на онлајн состаноците (физичките состаноци беа невозможни поради националните мерки за превенција од КОВИД-19).</p> <p>Записникот од состанокот²¹ ги содржи следните прашања покренати за време на јавните расправи: изведување на градежни работи - одржување на проектната површина ослободена од отпад и шут, потреба од продолжување на земјоделските активности во околните области колку што е можно. Учесниците ја истакнаа потребата од мерки за спречување на ерозијата на премините на површинските води и тековно следење на влијанијата врз биолошката разновидност каде што цевководот поминува покрај мочуриштето.</p>
Апр. – мај 2022	Јавни консултации / прибирање на дополнителни социо-економски информации	<p>Беа организирани 12 состаноци за јавни консултации и ангажмани за собирање податоци во општините низ кои поминува интерконекцијата, опфатени повеќе од 250 учесници. Настаните беа спроведени со локалните власти и заедниците во следните населени места:</p> <ul style="list-style-type: none"> • село Тремник и град Неготино (Општина Неготино) • град Демир Капија и села Дрен, Чифлик и Прждево (Општина Демир Капија) • село Стојаково (Општина Богданци) • села Прдејци, Негорци, Мрзенци, Смоквица и Габрово (Општина Гевгелија) <p>Секој од состаноците вклучуваше дискусии со претставници на општинската администрација, фокус групи на локалната заедница и дискусии во фокус групи на сопствениците на земјиштето и корисниците на земјиштето.</p> <p>Прашањата што го загрижуваат локалното население вклучуваат: пристап до земјиште, можно оштетување на постоечката инфраструктура околу селото за време на изградбата, безбедност на заедницата, неправедна компензација на земјиштето и земјоделските култури, намалување на вредноста на имотот и тешкотии при патување до работа.</p>

²¹ ESAS. Делница во Северна Македонија од гасната интерконекција Грција-Северна Македонија. ПВЗС, 2021. [внатрешен нацрт].

4.2.2. Делница Свети Ниоле - Велес

Законски не беа потребни јавни расправи и објавување информации за оваа делица како дел од подготовката на Елаборатот за влијанието врз животната средина кон крајот на 2020 година - почетокот на 2021 година. Сепак, како што е погоре наведено, НЕР поведе постапка во согласност со барањата на работодавците и соодветно беа одржани консултации и состаноци со засегнатите страни (Табела 2).

Регионалните планови за гасификација претходно беа воведени и за општина Свети Николе бидејќи требаше низ него да минува планираната делница Клевовце – Неготино (Табела 2).

Табела 2. Делница Свети Николе - Велес: резиме на претходниот ангажман на засегнатите страни

Период	Вклученост	Детали
Апр.2012	Консултации со јавноста и вклучување на засегнатите страни за време на процесот на ОВЖС Клевовце-Неготино.	<p>Една од петте јавни расправи што се одржаа за делницата Клевовце-Неготино се одржаа во Свети Николе на 06 април 2012 година (а други четири состаноци беа одржани на други локации долж оваа делница). Пред одржувањето на состаноците, одредени материјали за ОВЖС беа објавени на веб-страниците на општините.</p> <p>Јавните расправи опфатија теми како што се опис на проектот, влијанија на ЕС во текот на животниот циклус на проектот, резиме на резултатите од ОВЖС, мерки за ублажување и следење. Учесници на состанокот беа вработени во општината, претставници на јавни претпријатија, локални училишта, локални/регионални ТВ станици, локални бизниси и индивидуални граѓани.</p> <p>Достапни се записниците од состаноците и списокот на учесници. Прашањата што ги поставија учесниците беа поврзани со трасата на гасоводот и неговите технички спецификации.</p>
Ное. 2020 и јуни 2021	Информативни состаноци за време на фазата на опфат на нацрт ОВЖССА за делница Свети Николе-Велес ²²	<p><u>Ное. 2020: Онлајн средба со општинските власти.</u></p> <p>На состанокот (одржан онлајн поради ограничувањата поради КОВИД-19) се приклучија и службеници од секоја од трите засегнати општини. Тие беа информирани за планираниот проект и активности; и претходно им беа испратени мапи на предложената траса на гасоводот. Дискусијата се однесуваше на комплетирање на проектната документација и понатамошна соработка во текот на реализацијата на проектот.</p> <p><u>Јуни 2021: Консултации со администрациите на засегнатите општини.</u></p> <p>Остварени се средби со функционерите и градоначалниците на засегнатите општини.</p> <p>Презентацијата ги опфати следните теми: опис на избраната траса и нејзините алтернативи; локација на надземните структури; пристапност до земјишните парцели во фазата на изградба; и премини на јавна инфраструктура со гасоводот.</p> <p>Учесниците поставија прашања за изборот на трасата на гасоводот, можностите што ги нуди проектот и како таа се вклопува во развојната стратегија на општината, експропријацијата на земјиштето и ловните области во општина Велес. Изразена е загриженост за можниот сообраќаен метеж на автопатот А4 во фазата на изградба.</p>

²² Национални енергетски ресурси АД, Северна Македонија Скопје. Нацрт план за ангажирање на засегнатите страни за изградба на главна гасоводна делница: Свети Николе – Велес, 2022 година. [Внатрешен нацрт].

4.2.3. Делница Гостивар - Кичево

Објавувањето на информациите и консултациите за овој дел беше завршено според националните регулативи, каде што делницата беше дел од две поголеми шеми (Табела 3).

Табела 3. Делница Гостивар - Кичево: резиме на претходниот ангажман на засегнатите страни

Период	Вклучување	Детали
Април 2012	Јавни консултации и ангажирање на засегнатите страни за време на поголемиот процес на ОВЖС Скопје-Кичево	Јавните расправи се одржаа во шест општини, но не и во заедниците на делницата Гостивар-Кичево. Пред состаноците, некои материјали за ОВЖС беа објавени на веб-страниците на општините. Темите опфатени за време на секоја јавна расправа вклучуваа: опис на проектот, фази на развој, влијанија на ЕС и резиме на резултатите од ОВЖС. Се водеа записници од состаноците и списокот на учесници. Учесниците покренаа прашања во врска со временската рамка, буџетот, биодиверзитетот и социо-економските влијанија, распределбата на земјиштето и законодавството.
ное. 2015	Јавни расправи спроведени како дел од процесот на одобрување за ОВЖС за делницата Скопје-Тетово-Гостивар	Јавните расправи се одржаа во четири општини, вклучително и општините Гостивар и Кичево. Нема информации за темите опфатени на овие јавни расправи, списокот на учесници и прашањата што ги покренаа.

Потребата од организирање дополнителни јавни расправи во согласност со националните регулативи ќе биде дефинирана со одлуката на МЖСПП за видот на документацијата потребна за повторно одобрување на изменетиот дел (т.е. целосна или поедноставена ОВЖС). Сепак, ќе бидат потребни консултации со засегнатите страни за предложеното повторно усогласување и ОВЖССА за да се усогласат со стандардите на ЕБОР (види Дел 3.2).

4.3. Прекугранични процедури за ОВЖС

На 5 септември 2019 година, МЖСПП достави Писмо за намера за развој на проектот за интерконекција до Министерството за животна средина и енергетика на Република Грција. Министерството во својот одговор заклучи дека не се очекуваат значителни прекугранични влијанија врз животната средина и затоа нема потреба грчките еколошки власти и јавноста да учествуваат во прекугранична ОВЖС. Така, прекуграничната постапка за ОВЖС не беше потребно да се спроведе.

5. ИДЕНТИФИКАЦИЈА И АНАЛИЗА НА ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ

5.1. Методологија на идентификување на засегнатите страни

Идентификацијата на засегнатите страни во однос на проектот беше спроведена врз основа на следните критериуми:

- **Импакт:** спроведувањето на проектот може значително да влијае на одредена општествена група (засегнати страни);
- **Влијание:** социјалната група може значително да влијае врз спроведувањето на проектот;
- **Партнерство:** постојат можности за градење партнерства помеѓу друштвото и дадената социјална група; и
- **Интерес:** социјална група или поединци кои не се нужно директно засегнати од проектот може (или можеби не) да покажат интерес за тоа.

Вклучувањето на засегнатите страни бара идентификација на засегнатите страни земајќи ги предвид горенаведените критериуми и избор на соодветни методи за вклучување со нив.

5.2. Категории и групи на клучните засегнати страни

Засегнатите страни во проектот се групирани во следните две големи категории:

- *Внатрешни чинители* - ги претставуваат организациите кои го преземаат проектот и оние кои работат во нив, како што се менаџментот, персоналот, сопствениците, акционерите, како и изведувачите и подизведувачите вклучени во спроведувањето на проектот и оние кои имаат корист од проектот (инвеститори и акционери); и
- *Надворешни чинители* - ги претставуваат групите или поединците кои не се дел од организациите кои го спроведуваат проектот, но се засегнати на некој начин од одлуките и дејствијата на таквите организации.

ПВЗС е наменет да го опфати вклучувањето на друштвото со надворешните чинители.

Со цел да се обезбеди ефективен и значаен ангажман, надворешните чинители на проектот се групирани во следните групи во согласност со БИ10 на ЕБОР:

- **Потенцијално засегнати страни** (оние врз кои имплементацијата на проектот може да има директно влијание); во рамките на овие партии се идентификувани **потенцијално ранливите групи**;
- **Други засегнати страни** (оние кои не се засегнати од проектот, но кои може да имаат влијание или изразиле интерес за проектот), како што се:
 - Државни органи;
 - Општински власти;
 - Некомерцијални организации (граѓански организации и невладини организации (НВО)), масовни медиуми, академија итн.

5.3. Анализа на засегнатите страни

Интересите и/или односот кон проектот на горенаведените групи на засегнати страни се анализирани во Табела 4. Врз основа на оваа листа, НЕР ќе развие и ажурира Регистар на засегнати страни со имиња, наслови и податоци за контакт на засегнатите страни. Овие информации ќе останат доверливи и ќе се собираат и чуваат само со согласност на засегнатите страни и со цел да се добијат информации за проектот.

Секој чинител што не е вклучен во табелата подолу не сака да добие информации за проектот и неговите еколошки и социјални аспекти и влијанија, може да се обрати до друштвото (види контакти во Дел 8) со барање да се вклучи во Регистарот на засегнати страни.

Табела 4. Группи на засегнати страни и резиме на нивните интереси/однос со проектот

Група на засегнати страни	Опис	Влијание/Вклученост
Потенцијално засегнати страни		
Население на општините опфатени со овој проект, особено селата и населбите	<p>Делницата во Северна Македонија од интерконекцијата Грција-Северна Македонија²³:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Општина Неготино • Општина Демир Капија 	<p>Може да биде под влијание на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Врева и емисии во воздухот; • Ризици од сообраќајни незгоди; • Зголемена сообраќајна оптовареност

²³Населбидолж интерконекција: Треник, Пржево, Демир Капија, Чифлик, Дрен, Габрово, Смоквица, Прдејци, Негорци, Мрзенци, Стојаково.

Група на засегнати страни	Опис	Влијание/Вклученост
долж гасоводот	<ul style="list-style-type: none"> Општина Гевгелија Општина Богданци <p><i>Делница Свети Николе – Велес²⁴:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Општина Свети Николе Општина Лозово Општина Велес <p><i>Делница Гостивар-Кичево (под повторно усогласување)</i></p>	<p>на локалните патишта;</p> <ul style="list-style-type: none"> Потенцијални прекини на снабдување со струја, отпадни води или телекомуникациски услуги заради градежни работи кај точките каде што се вкрстува со проектот; можно оштетување на постоечката инфраструктура околу селото; незгоди кај гасоводот за време на работењето; <p>Може да се интересира за:</p> <ul style="list-style-type: none"> информации за Проектот, неговиот напредок и неговите ЕС влијанија, особено за теми за безбедноста на заедницата; можности за вработување; подобри придобивки од енергетската безбедност (пристап, стабилност, трошоци); разбирање како биле земени предвид нивните мислења/предлози во врска со проектот.
Приватни сопственици и корисници на земјишни плацеви засегнати од аквизицијата на земјиште и/или пристапот и ограничувањата за користење на земјиштето	<p><i>Интерконекција:</i> Приватни корисници на земјиште и сопственици, државни сопственици на земјиште во 11 населби, како што е јавното претпријатие Национални шуми со локални единици во Демир Капија (Демир Капија) и Кожув (Гевгелија) и други;</p> <p><i>Делница Свети Николе – Велес:</i> Приватни сопственици и корисници на земјиште, вклучувајќи ја Исламската верска заедница, во 11 населби.</p> <p><i>Делница Гостивар – Кичево (под повторно усогласување)</i></p>	<p>Може потенцијално да бидат засегнати од:</p> <ul style="list-style-type: none"> Привремен/траен аквизиција на земјиште и загуба на имот; пристап (градежни зафати и одржување) и ограничувања на користење на земјиштето (оперативна фаза) <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> можности за вработување; вреднување и исплата за надомест на имот (земјиште и култури) можност за изразување загриженост (механизми за поплаки) информации за проектот, неговиот напредок и неговите ЕС влијанија.
Државни сопственици на засегнатите земјишни плацеви	Државни претпријатија и тела за шуми, патишта, комуналии и други, општини	Може да бидат засегнати од привремен / траен аквизиција на земјиште и загуби на имот и ограничувања за користење на земјиштето (оперативна фаза)
Мали и средни претпријатија должници на засегнатото земјиште и нивните вработени	Бизниси што може да бидат засегнати од аквизицијата на земјиште и пристапот / ограничувањата за користење на земјиштето	<p>Може да бидат засегнати од:</p> <ul style="list-style-type: none"> аквизиција на земјиште; пристап (градежни работи и одржување) и ограничувања за користење на земјиштето (оперативна фаза) <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> можности за набавка поврзани со проектот. информации за проектот, неговиот напредок и неговите ЕС влијанија.

²⁴ Населби долж гасоводот Свети Николе – Велес: Ерцелија, Свети Николе, Пеширово, Горно Црнилиште, Ациматово, Лозово, Милино, Каратманово, Ново Село, Чалосево, Велес.

Група на засегнати страни	Опис	Влијание/Вклученост
Јавни претпријатија / оператори на инфраструктурата што ќе се вкрстува со гасоводот	<ul style="list-style-type: none"> Железници на Република Северна Македонија – инфраструктура Јавно Претпријатие за државни патишта Јавно претпријатие за одржување и заштита на национални и регионални патишта „Македонија пат“ Јавно претпријатие Национални шуми Општински јавни комунални претпријатија (едно во секоја од засегнатите општини) Нафтовод ДООЕЛ Скопје и АД Вардак МЕПСО – Скопје и ЕВН– Скопје Телеком АД – Скопје и други. 	<ul style="list-style-type: none"> Компензација за имот и изгубени приходи и механизми за поплаки. <p>Може да бидат засегнати од:</p> <ul style="list-style-type: none"> Пресретнување на давање услуги заради градежни работи и потреба од преземање мерки за обезбедување на прекинатите услуги; <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> Редоследот и распоредот на теренските градежни зафати на проектот за координација на активностите; информации за проектот, неговиот напредок и неговите ЕС влијанија. Можно користење на гас во иднина.
Потенцијално ранливи групи во рамките на засегнатите страни	<ul style="list-style-type: none"> Семејства предводени од жени; Возрасни семејства без членови на работна возраст; Домаќинства со ниски приходи; Еднородителски домаќинства; Оние со телесна или интелектуална попреченост, или во лоша здравствена состојба; Роми. Внатрешно објавени лица со необезбеден мандат 	<p>Може да бидат засегнати од:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ограничен пристап до информации за Проектните активности, влијанија или мерки за ублажување. <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> информации за проектот, неговиот напредок и неговите Е&С влијанија. Можности за вработување; Механизмите за поплаки на компанијата.
Други засегнати страни		
Национални и општински тела / оддели, регулаторни агенции, директорати или јавни институции.	<p>Министерство за животна средина и просторно планирање; Министерство за економија; Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство; Министерство за транспорт и врски; Министерство за локална самоуправа, Министерство за труд и социјални работи; Министерство за култура и поделените музеи, Агенција за цивилно воздухопловство, Управа за слободни зони на Северна Македонија, НУ Институт за заштита на културни споменици, и други.</p> <p>Општински совети и администрации, Министерство за финансии и неговите општински одделенија за имотно-правни прашања, државен правобранител, Агенција за катастар на недвижности на Северна Македонија, Управни судови</p> <p>Општински власти</p>	<p>Вклучени во:</p> <ul style="list-style-type: none"> Издавање дозволи и усогласеност со процедурите за издавање дозволи и условите за одобрување; Координација / усогласување на релевантните службеници ако има потреба од изградба / рехабилитација на нови / постоечки патишта, итн. Контрола за безбедност и инспекции; Истражувања на културното наследство и регистрирање на случајни наоди <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> Економски раст на регионите / земјата заради достапноста на пристапен / сигурен енергетски извор Подобрена енергетска безбедност на земјата <p>Вклучени во имплементацијата на постапката за аквизиција на земјиште</p> <p>Вклучени во:</p> <ul style="list-style-type: none"> Организирање на јавни средби (согласно закон)и обезбедување на основни информации

Група на засегнати страни	Опис	Влијание/Вклученост
Национални и регионални НВО и граѓански општествени организации	<p><i>Национални:</i> Македонско еколошко друштво – Скопје, Ековест – Скопје</p> <p><i>Интерконекција</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Неготино:</i> Граѓанско здружение Ековита, Еколошко друштво Антигона, Земјоделско здружение Фармер, Граѓанско здружение Земјоделски производители • <i>Демир Капија:</i> Еко-коцка, Еколошко друштво Еко Чифлик, Граѓанско здружение Земјоделски производители, Ловечко друштво Краставец • <i>Богданци:</i> Еколошко друштво Зрак, Полимат 13 • <i>Гевгелија:</i> Граѓанско здружение Центар за климатски промени – Гевгелија, Ловечко друштво Орел, Граѓанско здружение Промени се, Граѓанско здружение Спас за нас <p><i>Делница Свети Николе – Велес</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ЕС Вила Зора - Велес • Регионален еко-центар – Еко Лајф Кавадарци • ЦСО Еко Вита – Неготино 	<ul style="list-style-type: none"> • Прифаќање и пренесување на поплаки до НЕР • Објавување на проектната документација на своите веб-страни и споделување информации за проектот • Врска меѓу населението на општините и НЕР <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Редовна комуникација со НЕР и ажурирања за проектот; • Разбирање како биле земени предвид нивните мислења / предлози во врска со проектот; • Подобрена енергетска безбедност и економски раст на регионите, итн; <p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Следење на напредокот на проектот и како биле земени предвид нивните мислења / предлози во врска со имплементацијата на проектот. • Влијание врз мислењето на заедницата во врска со проектот.
Национални и регионални медиуми	<ul style="list-style-type: none"> • Национални телевизии: МРТ, Алфа ТВ, Алсат-М, Канал 5, Сител, Телма, Shenja, Klan, 24 Вести, Наша ТВ • Поголеми веб-портали (покрај веб-страниците на телевизии и весници): Vecer.mk; Plusinfo.mk; Mkd.mk; Libertas.mk; kurir.mk; focus.mk <p><i>Интерконекција</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Радио Тајм ФМ (Time FM) Гевгелија; Пулс Радио Неготино • Прес: Слободен печат, Вечер, Koha <p>Локални веб-портали (покрај веб-страниците на телевизии и весници): https://gevgelija.daily.mk/; https://drnka.mk/; https://negotino.daily.mk/</p> <p><i>Делница Свети Николе – Велес</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Радија: Голди (Велес), Мерак 5FM (Велес), Модеа (Свети Николе); Телевизии: Канал 21 (Велес), ТВ Здравкин (Велес), ТВ Свет (Свети Николе); • Електронски медиуми: kurir.mk, slobodenpecat.mk, infomaks.mk, vecer.mk, plusinfo.mk 	<p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Информации за проектот, неговиот напредок и неговите ЕС влијанија; • Соработка со компанијата за покривање на нејзините активности, • Дисеминација на информации до јавноста и други заинтересирани страни; • Оформување на јавното мислење за проектот.
Бизниси	Бизниси ширум државата	<p>Може да се интересираат за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Можности за набавка

Група на засегнати страни	Опис	Влијание/Вклученост
Јавноста	Населението на Северна Македонија	<ul style="list-style-type: none"> Употреба на гас во производниот циклус Може да се интересира за: <ul style="list-style-type: none"> Подобро енергетска безбедност Подобрени животни услови

6. ПРОГРАМА ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ

Програмата за вклучување на засегнатите страни (Табела 5) е дизајнирана да обезбеди ефективно вклучување на сите идентификувани засегнати страни, да создаде и одржува односи на почит помеѓу друштвото и засегнатите страни и да спречи можни конфликти. Таа овозможува посебен акционен план со одговорности и временска рамка за спроведување.

Програмата се базира на следните столбови на ефективен ангажман: (i) навремено и релевантно обезбедување информации за проектот до засегнатите страни, особено за засегнатите страни; и (ii) значајни двонасочни активности за консултации со засегнатите страни. Таа исто така се надоврзува на искуството за нивно вклучување, дадено за компонентите на проектот досега.

Ангажманот на засегнатите страни ќе продолжи паралелно со објавувањето информации и ќе вклучува неколку компоненти, со цел да се продолжи со олеснување на значајните консултации и обезбедување информации за проектот и неговите импликации за ЕС:

- **Објавување и консултации на пакетот за ОВЖСС на проектот:** оваа компонента ќе ја води НЕР со поддршка на општинските власти. Релевантните состаноци и настани со засегнатите страни и јавни консултации ќе следат по објавувањето на пакетот за ОВЖСС (види Дел 1). Локациите и методите на вклучување се предложени земајќи ги предвид научените лекции и ситуацијата со КОВИД во тоа време.
- **Консултации во рамките на планирањето на аквизицијата на земјиштето и обновувањето на условите за егзистенција:** оваа компонента ќе вклучува (i) консултации со општинските власти за нацрт-матрицата на правата и пристапите за вреднување кои беа предложени како дел од Рамката за обновување на условите за егзистенција и кои треба да бидат детални за време на обновувањето. Подготовка на план и (ii) консултации со општинските власти и аквизицијата на земјиштето, засегнатите домаќинства/луѓе во текот на подготовката и имплементацијата на Планот за обновување на условите за егзистенција.
- **Настани со посебна памена:** овие настани ќе имаат за цел да ги решат обврските за ОВЖСС и ќе ги опфатат следните теми:
 - Здравје и безбедност на заедницата (вклучувајќи ја безбедноста на пешаците и патиштата);
 - Аранжмани за сместување на нелокалната дојдовна работна сила;
 - Можности и предизвици за создавање работни места итн.

Во подоцнежна фаза, откако ќе се развие, ОВЖСС за делницата Гостивар-Кичево ќе биде објавна на македонски, албански и англиски јазик. Овој ПВЗС и три други консолидирани документи на проектот – НТР, АПЖС и РОЕ - ќе бидат ажурирани за да ги одразат новите информации за делницата Гостивар-Кичево и повторно објавени на три јазици. За време на оваа ревизија, статусот на активностите во долунаведената Програма за вклучување на засегнатите страни, исто така ќе се ажурира и резултатите ќе бидат сумирани во ПВЗС.

Понатаму, ПВЗС, вклучувајќи ја и Програмата за вклучување на засегнатите страни, треба да се ревидира и ажурира пред да се пуштат во употреба проектните капацитети. Доколку има

промени во текот на имплементацијата на проектот што резултираат со нови влијанија или бараат модификација на механизмите за ангажман и/или се идентификуваат нови засегнати страни, Програмата исто така треба да се ажурира.

Табела 5. Програма за вклучување на засегнатите страни (фокусирана на делниците за интерконекцијата и Свети Николе-Велес)

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
Активности кои започнуваат во фазата на проектирање и продолжуваат во текот на животниот циклус на проектот						
1.	Обезбедување на редовни ажурирања за напредокот на имплементацијата на проектот и неговите перформанси за ЕС	Сите засегнати страни	Информации за ЕС за проектот, Често поставувани прашања (ЧПП) за влијанијата и ублажувањето на ЕС соопштенија за печатот, објави	За време на животниот циклус на проектот: квартално и кога се достапни новостите за проектот или постигнати пресвртници, итн.	НЕР	<ul style="list-style-type: none"> • веб-страница на НЕР на три јазици: македонски - https://mer.com.mk/, англиски - https://mer.com.mk/en-US, и албански - https://mer.com.mk/sq-AL • ТВ канали, масовни медиуми, • Профили на социјалните медиуми на НЕР (Facebook, Twitter или друго); • Информативни табли на засегнатите општини
2.	Развијте и објавене збир на Најчесто поставувани прашања и одговори во врска со проектот (ЧПП ливче) ²⁵ ; Да се ажурира летококот со ЧПП	Сите засегнати страни	Леток со ЧПП	При објавување на ЕС документите според Акција 4 од оваа Програма	НЕР (со поддршка на ЕС консултант)	<ul style="list-style-type: none"> • веб-страница на НЕР; • Хартисени верзии на: <ul style="list-style-type: none"> • канцеларијата на НЕР и со персоналот на НЕР кој пагува до локациите • Огласни табли на сите засегнати општини • Огласни табли на градилиштата
3.	Одржување на проектен механизам за поплаки; Известување на јавноста за таквиот механизам и информации за контакт на лицето задолжено за неговото спроведување; Волење евиденција за примените поплаки и прашања во дневникот за поплаки	Потенцијално погодени засегнати страни Други засегнати страни	Известување, информативна објава / леток за поплаки Доставени материјали за решавање на поплаки на подносителот на жалбата	Механизмот за поплаки треба да се одржува во функција; понатамошни презентации на механизмот за време на процесот на објавување на ОВЖССА и аквизиција на земјиште	НЕР, со поддршка на општините и градежниот изведувач	<ul style="list-style-type: none"> • Информации за механизмот за поплаки објавени на: <ul style="list-style-type: none"> • веб-страница на НЕР • Огласни табли на сите засегнати општини • Огласни табли на градилиштата <p>Формуларите за поплаки достапни на веб-страницата на НЕР, канцелариите на градилиштето, зградите на општинската администрација</p> <ul style="list-style-type: none"> • Електронски верзии на веб-страницата
4.	120-дневно објавување на ЕС	Потенцијално	Пакет за	Период на	НЕР,	

²⁵ Летококот може да вклучува: (а) резиме на проектот, (б) влијанија на ЕС, ризици и можности, (в) ублажувања кои се веќе усвоени/треба да се имплементираат, (г) пристапи за откуп на земјиште и (д) други прашања поставени за време на ангажманот на засегнатите страни.

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
	документите на проектот	погодени населени места; НВО, медиуми, академски кругови и сите други засегнати страни	објавување на ЕС на англиски и македонски јазик	објавување: септември – декември 2022 година; Документите ЕС треба да се чуваат во текот на животниот век на проектот	ЕБОР & ЕИБ	на НЕР, веб-страниците на ЕБОР и ЕИБ • Хартиени копии од сите ЕС документи достапни кај службеникот на НЕР во Скопје; • Хартиени копии од НТР, ЧПП и леток за поплаки достапни во административните згради на сите засегнати општини во Македонија
5.	Најава за објавување на документите за ЕС на проектот и планираните консултации/јавни расправи за ОВЖССА (ќе се одржат во секоја од засегнатите општини)	Потенцијално засегнатите страни (вклучувајќи ги ранливите луѓе). Други засегнати страни	Кратки информации за проектот, периодот на објавување на ЕС и местото, датумот и времето на состаноците	Најава за претстојното објавување - август 2022 година; Огласи за јавни расправи – 10-14 дена пред расправи	НЕР	<ul style="list-style-type: none"> • веб-страница на НЕР, • Весници, е-портали и локални ТВ и радиостаници, • огласни табли во административните згради на погодените општини, • Веб-страници на погодените општини, • Објавувања на пристапните места во потенцијално погодената населба, • Телефонски повици/испраќање е-пошта до идентификуваните невладини организации и клучните информатори / локални жители кои беа активни за време на претходните расправи/консултации
6.	Состаноци за јавни консултации за ОВЖССА (јавни расправи)	Потенцијално погодени населени места; НВО, медиуми, академски кругови и сите засегнати страни	Пакет за објавување на ЕС	септември - декември 2022 година	НЕР	<p>Ќе се одржат јавни расправи/состаноци за консултации – по еден во секоја од засегнатите општини.²⁶</p> <p>Во случај на ограничување на КОВИД-19, состаноци преку интернет платформи на пр. Зум, Webex, Google Meet итн..</p>
7.	Анализа на коментарите и повратните информации собрани за време на периодот	Засегнати засегнати страни и други засегнати	Збирен извештај за собраните повратни информации и	Јануари - февруари	НЕР	Веб страна на НЕР

²⁶ Доколку централниот град/населбата на општината не е директно засегната од проектот, таквите состаноци треба да се одржат во засегнатите населени места, на пример во случај на Интерконекцијата - во село Треник од општина Неготино (не во градот Неготино); во село Стојаково од општина Богданци (но не и во градот Богданци).

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
	на објавување на ОВЖСС и состаноците за јавни консултации	страни	предложени дејства (на пр., ревизии на плановите за управување)			
8.	Медиумско покривање на планираните и завршените активности во однос на имплементацијата на проектот, неговите влијанија за Е&, придобивките итн.	Сите засегнати страни Засегнати страни за масовните медиуми	Соопштениеја во медиумите, соопштениеја за медиумите	Ажурирања по Акција 1 од оваа програма	НЕР	<ul style="list-style-type: none"> Веб-страница НЕР (неговите социјални профили) Соодветни медиумски канали / средства
9.	Фокус групи/индивидуални состаноци и консултации кога одредена тема се чини дека е загрижувачка/незабрана	Засегнати засегнати страни Засегнати страни кои покренуваат прашања или се новоидентификувани чинители	Треба да се подготват специфични печатени или електронски материјали	Пред изградбата и во текот на животниот циклус на проектот, кога е релевантно	НЕР	<ul style="list-style-type: none"> Канцеларијата на НЕР во Скопје или во населените места во зависност од основачот и видот на поставените прашања Размена на телефонски повици или е-пошта
10.	Официјална кореспонденција, состаноци, барања за дозволи, обезбедување информации за условите за одобрување, соработка за постапките за аквизиција на земјиште и така натаму	Национални и општински власти, државни агенции итн.	Треба да се подготват специфични печатени или електронски материјали	За време на проектирањето и во текот на животниот циклус на проектот кога е релевантно	НЕР (со поддршка на своите консултанти)	Канцеларии на државни органи, НЕР или како што ќе биде договорено поинаку
Фаза пред изградбата: консултации во рамките на планирањето на аквизицијата на земјиштето и обновувањето на условите за живот						
11.	Состаноци со корисниците на земјиштето и сопствениците погодени од аквизицијата на земјиштето за да се разговара за целта и опсегот на идните социоекономски истражувања на домаќинствата, пописот и пописот на средствата, идната декларација за пресечен датум, ЕБОР и ЕИБ принципите за	<ul style="list-style-type: none"> Засегнати чинители: корисници на земјиште и сопственици Претставници на засегнатите општини 	Рамка за обновување на условите за егзистенција, леток за аквизиција на земјиште	За време на проектирањето на проектот / пред какви било влијанија врз земјиштето	НЕР (или консултант за преселување на НЕР)	Состаноци во секое засегнато населено место (34 населени места, привремено)

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
	аквизиција на земјиштето; пристапи за обновување на средствата за живот, критериуми за подобност, матрица на права, поддршка за ранливост и очекувано аквизицијавање земјиште / временска рамка за обновување на условите за егзистенција					
12.	Состаноци или формална кореспонденција за иста цел како во Акција 11	Јавните претпријатија/операторите на инфраструктурите што ќе ги минуваат цевководите	Како и погоре	За време на проектирање	НЕР (или консултант за преселување на НЕР)	Канцеларијата на НЕР во Скопје или како што ќе се договорат страните
13.	Фокус групи со жени кои го користат или поседуваат погоденото земјиште, како и со ранливите лица	Жените кои го користат или поседуваат погоденото земјиште, како и со ранливите лица	Како и погоре	За време на проектирање	НЕР (или консултант за преселување на НЕР)	Засегнати села и градови (најмалку по едно по општина, што опфаќа урбана и рурална женска популација и ранливи луѓе)
14.	Објавување на плановите за обнова на средствата за живот (еден по компонента на проектот)	Сите лица/субјекти засегнати од аквизицијата на земјиштето; Сите засегнати страни	План за обновување на условите за живот и негово нетехничко резиме	За време на проектирањето	НЕР (или консултант за преселување на НЕР)	<ul style="list-style-type: none"> Електронски верзии на веб-страницата на НЕР, веб-страниците на ЕБОР и ЕИБ печатени копии кај службеникот на НЕР во Скопје; Тврди копии од плановите и резиме, и леток за поплаки достапни во административните згради на сите засегнати општини во Македонија
15.	Состаноци за објавениот план за обновување на условите за егзистенција	Лица / субјекти погодени од аквизицијата на земјиштето; Други засегнати страни (на пр., социјални одделенија)	План за обновување на средства за живот и негово нетехничко резиме	За време на проектирање	НЕР (или консултант за преселување на НЕР)	

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
		на засегнатите општини, невладини организации ангажирани во социјална поддршка / човекови права)				
Фази пред изградба и изградба; исто така, активности кои започнуваат за време на (пред)изградбата и тековни во текот на животниот циклус на проектот						
16.	Известување за почеток на градежните работи и очекуван крај	Потенцијално погодени населени места	Соопштениеја, постери кои го илустрираат распоредот за изградба	Пред почетокот на градежните работи на одредени делници	НЕР, во координација со изведувач на градежни работи	Според Акција 1 и постери на градилиштата
17.	Настани со посебна намена за здравјето и безбедноста на заедницата, на пр: <ul style="list-style-type: none"> Информирање на јавноста за мерките за безбедност во сообраќајот применети во периодот на изградба; разговори со деца во училишта што се блиску до планирани градилишта; информирање на јавноста за општествено здравје и мерки за заштита итн. 	Потенцијално погодени населени места Конкретна средба со жени и ранливи лица	Соопштениеја, билтени, соопштениеја за печат, материјали за презентација; Правила и прописи за безбедност	Пред почетокот на градежните работи и за време на градежните работи по потреба	НЕР со поддршка на општински е власти, изведувачот на градежните работи, директорите на училиштата и другите релевантни тела (општински службеници за социјална служба)	Во погодените села, училишта во итн.
18.	Тури до градилиштето	Засегнати и други засегнати страни (деца и ученици од населените места поминати со	Разглед на локацијата, набљудување на лице место	За време на активните градежни работи	НЕР (со поддршка на Изведувачот на градежништ	Избрани градилишта

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
		црквогоди, медиуми, невладини организации итн.)			вото)	
19.	Настани со посебна намена на различни теми, како што се: <ul style="list-style-type: none"> • Состаноци за можностите за вработување и квалификациите на работната сила • Ограничен пристап до некои локални објекти и алтернативен пристап; • Аранжмани за сместување на нелокалната дојдовна работна сила, итн. 	Потенцијално погодени населени места	Специјални материјали за презентација	Пред и за време на изградбата на одделни делови од гасоводот	НЕР со поддршка на градежен изведувач	Да се одлучи врз основа на распоредот за изградба, избраната стратегија за сместување на работниците, ограничувањата/другите влијанија врз селата и изразените интереси/потреби на селата
20.	Дискусија за плановите за управување и мониторинг на проектот ЕС, вклучувајќи планови за одговор при итни случаи и континуирана координација за време на изградбата	Јавните власти и јавните претпријатија (услуги за итни случаи, противпожарни бригади, комунални сопственици / оператори, локална полиција, итн.)	Треба да се подготват планови за управување и специфични печатени или електронски материјали	За време на изградбата	НЕР	<ul style="list-style-type: none"> • Официјална кореспонденција и состаноци по потреба • Комуникација преку е-пошта и други електронски средства
21.	Објавување на документите за ОВЖССА за Секција Гостивар-Кичево и истовремено ажурирање и повторно објавување на ПВЗС, НТР, РОЕ и АПЖС	Сите засегнати страни	Извештај за ОВЖССА за делница Гостивар-Кичево; Ажурирани ПВЗС, НТР, РОЕ и АПЖС	Откако ќе се подготви информацијата за Гостивар-Кичево	Што се однесува до горенаведено то објавување на ОВЖССА, точки 4	<ul style="list-style-type: none"> • Како што е наведено во точка 4
22.	Ажурирање на ПВЗС врз основа на неговото следење и	Сите засегнати	Ажуриран ПВЗС	Пред пуштање во работа, и во текот	НЕР офицер задолжен за	<ul style="list-style-type: none"> • Електронска верзија на веб-страницата на НЕР, печатена копија во

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
	евалуација и негово објавување	страни		на животниот циклус на проектот ²⁷	спроведување на ПВЗС	канцеларијата на НЕР во Скопје • Испраќање на ажурираниот ПВЗС преку е-пошта до заинтересираните страни (според Регистарот на засегнати страни)
23.	Подготовка на годишни извештаи за ЕС за Проектот	ЕБОР and ЕИБ	Извештај според форматот на ЕБОР	Еднаш годишно во текот на целиот животен циклус на проектот	НЕР (првично со поддршка ако нејзината единица за имплементација на проектот)	НЕР/ЕБОР/ЕИБ
24.	Подготовка на годишни извештаи за ЕС перформансите на проектот	Сите засегнати страни	Краток збирен извештај напишан на нетехнички јазик	Годишно (сметајќи од почетокот на изградбата) во текот на целиот животен циклус на Проектот	НЕР (првично со поддршка ако нејзината единица за имплементација на проектот)	<ul style="list-style-type: none"> • веб-страница на НЕР, • Веб-страници на засегнатите општини; • Тврда копија во канцеларијата на НЕР во Скопје и административните канцеларии на погодените заедници • Испраќање на извештајот по е-пошта до заинтересираните чинители (според Регистарот на засегнати страни)
25.	Соопштение за печат / ажурирање на писмото за Проектот што укажува на претстојниот почеток на работењето	Сите засегнати страни	Краток збирен извештај напишан на нетехнички јазик	Годишно (сметајќи од почетокот на изградбата) во текот на целиот животен циклус на Проектот	НЕР (првично, со поддршка ако нејзината единица за имплементација на проектот)	<ul style="list-style-type: none"> • веб-страница на НЕР, • Веб-страници на засегнатите општини; • ТВ канали, масовни медиуми, • Социјалните сметки на НЕР (откако ќе се создадат); • Информативни табели на засегнатите општини
26.	Наменети состаноци за i)	Засегнати	Специјални	Пред операциите	НЕР	<ul style="list-style-type: none"> • Состаноци со жителите во секое

²⁷ Доколку има промени во текот на имплементацијата на проектот кои резултираат со нови влијанија или бараат модификација на механизмите за ангажман и/или се идентификуваат нови засегнати страни.

Бр.	Активност/средства за комуникација	Целна група	Информации што треба да се објават	Временска рамка	Одговорна страна	Локација
	безбедноста на заедницата и ii) за ограничувањата за користење на земјиштето во коридорот каде што се закопани цевководите и во трите ограничувачки зони ²⁸	засегнати страни: • Корисници и сопственици на земјиштето; • Јавни претпријатија/оператори на инфраструктурите што ќе ги минуваат цевководите; • И засегнати општински власти	материјали за презентација (на пр., постери за безбедност и ограничувања за користење на земјиштето/тампон зони) и ажуриран леток со ЧПП	и постојано во рок од шест месеци од работењето		засегнато населено место (видете ги списоците на населени места по дел за гас во фусноти 24 и 23) • Состаноци или формална кореспонденција со комуналните и инфраструктурните оператори во канцеларијата на НЕР или како што ќе биде договорено помеѓу страните

²⁸ Зона 1 – коридор од 10 метри со центар на цевководот каде што е забрането да се одгледуваат растенија со корени подлабоко од 0,5 m; Зона 2 – коридор од 60 метри со центар на цевководот каде што е забрането да се градат нови станбени згради; и Зона 3 – коридор од 400 метри со центар на цевководот каде што ќе важат ограничувањата за густина на населеност.

7. МЕХАНИЗАМ НА ПОПЛАКИ

ЕБОР и ЕИБ бараат да се воспостави механизам за поплаки за да се разгледаат и разрешат грижите и/или прашањата покренати од засегнатите страни во врска со проектот на ефикасен, навремен, транспарентен, недискриминаторски/првичен и економичен начин (EBRD БИ10 & 1, и ЕИБ ЕСС10 и 1).

НЕР, како компанија во државна сопственост ги почитува националните регулативи за решавање на прашања и поплаки од физички или правни лица²⁹. Таа е посветена на развивање на практиките за управување со поплаки за да се усогласи со барањата на работодавачите. За таа цел, НЕР го воспостави проектниот механизам за поплаки за надворешни засегнати страни³⁰ врз основа на националните регулативи, каналите за комуникација/повратни информации што се користат во НЕР; и дополнителни активности за исполнување на барањата на работодавачите.

Во моментот, засегнатите страни можат да пристапат до НЕР преку деталите за контакт на НЕР (Табела 6) кои се достапни на веб-страницата на НЕР (<https://mer.com.mk/mk-MK/Home/Kontakt>) и ќе бидат објавени на огласните табли на погодените општини и назначени табли на градилиштата, заедно со деталите за договорот на градежните изведувачи на НЕР.

Табела 6. Детали за контакт на НЕР за покренување прашања или поплаки поврзани со проектот

Лице за контакт на НЕР за прашања и поплаки поврзани со проектот	Г-а Валентина Тасевска Раководител на Сектор за правни и општи работи Адреса: бул. Св. Климент Охридски 58 Б, 1000 Скопје, Република Северна Македонија Мобилен: + 389 78 231 803 Факс: + 389 26 090 437 Е-пошта: valentina.tasevska@mer.com.mk
Лице за контакт на НЕР за прашања и поплаки за аквизиција на земјиште (експропријација).	г-дин Мухарем Емшија Адвокат, Сектор за правни и општи работи Адреса: бул. Св. Климент Охридски 58 Б, 1000 Скопје, Република Северна Македонија Моб. +389 75 264288 Телефон: + 389 26 090 137 Факс: + 389 26 090 437 Е-пошта: muharem.emshija@mer.com.mk
Национални енергетски ресурси АД - детали за општи прашања	Адреса: бул. Св. Климент Охридски 58 Б, 1000 Скопје, Република Северна Македонија Телефон: + 389 26 090 137 Веб: www.mer.org.mk Е-пошта: contact@mer.com.mk

НЕР ќе ги користи наведените канали за да им овозможи на засегнатите страни да поднесат претставка или поплака за проектот или активностите на НЕР:

- Во писмена форма по пошта, факс или е-пошта до лицето за контакт на НЕР или друг претставник кој може да биде назначен за одредена делница за гасоводи; како и на претставник на изведувачот на градежните работи, или претставник на општина;
- Усно, преку наменска телефонска линија, или лично до лицето за контакт на НЕР или друг претставник кој може да биде назначен за одредена делница за гасоводи; како и на претставник на изведувачот на градежни работи или претставник на општина.

Дополнително, засегнатите страни можат да поднесат поплаки до НЕР во писмена форма со помош на Формуларот за поплаки (види **Анекс 1**). Ваквите образци ќе бидат објавени во

²⁹Закон за постапување по претставки и предлози (Сл. РМ бр. 82/2008, 13/2013, 156/2015, 193/2015), Правилник за начинот на постапување по претставки и предлози (Сл. весник бр. 2/2009) и други.

³⁰ Развиен е посебен механизам за решавање на поплаките на работниците.

електронски формат на веб-страницата на НЕР на македонски и албански јазик, а ќе бидат достапни и во печатена форма во општинските администрации и градилиштата на проектот.

Друга важна точка на интеракција за засегнатите страни ќе биде назначеното официјално лице за врски³¹ со заедницата на НЕР.

Сите прашања или загрижености доставени до општинските власти веднаш ќе бидат пренесени до НЕР за преглед и обесштетување (за списокот на општини по делници од гасоводот на проектот, погледнете во **Табела 4**).

Сите заинтересирани страни ќе бидат информирани за достапноста на механизмот за поплаки, при што друштвото ќе објави огласи долж гасоводот (на пример, огласни табли на локалната заедница и градилиште) вклучувајќи ги сите важни информации потребни за поднесување поплаки. НЕР исто така ќе обезбеди официјално соопштение за механизмот за поплаки на својата веб-страница и ќе објавува дополнителни соопштенија во локалните медиуми (на пр. локален весник, нови онлајн портали, радио итн.).

Поплаките добиени по телефон, е-маил, пошта, текстуални пораки (SMS) или пораки во инстант-месинџери, исто така ќе бидат регистрирани и разгледани.

НЕР ќе ја заштити доверливоста на подносителот кога ќе биде побарано и ќе гарантира анонимност.

Поплаките може да се поднесуваат и анонимно. Доколку подносителот претпочита да поднесе жалба анонимно или преку трето лице, тоа ќе биде прифатено, а НЕР ќе одговори до степен што е изводлив.

Механизмот за поплаки на проектот ќе биде администриран од „**контакт лице за прашања и поплаки поврзани со проектот**“, кое ќе ги прими барањата или поплаките поврзани со проектот и ќе ги внесе во Дневникот за истраги и поплаки на засегнатите страни³². Сите поплаки ќе бидат евидентирани и адресирани во рок од 15 денови според националните регулативи, како што е прикажано во графиконот на текови во **Анекс 2**.

НЕР ќе бара од своите контакт лица да ги евидентираат сите прашања доставени до нив и да ги пренесат на лице од НЕР за да се вклучат во дневникот. Врз основа на природата на прашањата што треба да се разгледаат, НЕР ќе ангажира свој оддел и изведувачи по потреба при управување со добиените барања.

Високото раководство на НЕР ќе ја прегледува базата на податоци за примени поплаки (вклучувајќи ги и оние примени на ниво на локација) секој месец за да ги идентификува и анализира сите повторливи проблеми за понатамошна истрага. Овие периодични прегледи ќе се користат за проверка на функционалноста, следење на трендовите на поплаки и проценка на севкупните перформанси, со цел да се истакнат можностите за прилагодување на политиките и однесувањето на компанијата.

Алтернативните опции за решавање спорови вклучуваат преговарање и посредување за да се постигне консензуален договор. Тие исто така вклучуваат и арбитража која води до необврзувачка препорака или одлука и обврзувачка спогодба.

³¹ Овој службеник ќе соработува со градежните изведувачи и ќе поднесе извештај до Службеникот за односи со јавноста на НЕР.

³² Дневникот ќе вклучува систематска евиденција на следните информации: име и податоци за контакт (освен ако не бараат да останат анонимни; во овој случај треба да се користи код или референтен број); датум на контакт; пол на барателот; контакт точка во рамките на компанијата; покренати прашања (коментар, сугестија или претставка); предложен одговор и активности што треба да се преземат; статус (регистриран, активен, затворен). Дневникот ќе се ажурира за да ги вклучи новите засегнати страни и покренати прашања, како и напредокот во решавањето на забележаните прашања.

8. МОНИТОРИНГ, ЕВАЛУАЦИЈА И ИЗВЕСТУВАЊЕ

Успешното вклучување на засегнатите страни зависи од континуиран напор, следење на перформансите, анализа и прилагодување на променетите околности и потребите за информации на засегнатите страни.

Целокупната одговорност за испораката и мониторингот на ПВЗС е на **советникот за односи со јавноста на НЕР** (видете ги контактите подолу). Овој советник за односи со јавноста ќе биде поддржан од службеникот за врски со заедницата на НЕР, сите горенаведени лица за контакт на НЕР (**Табела 6**) и други назначени вработени лица во НЕР (назначени за секоја посебна компонента на проектот).

Засегнатите страни кои сакаат да добијат информации за проектот и/или да бидат додадени во Регистарот на засегнати страни може да го контактираат лицето:

Г-а Михаела Никусhevски – Советник за односи со јавност, НЕР

mihaela.nikushevski@mer.com.mk

тел.+ 389 75 269 762

адреса: Бул. Свети Климет Охридски бр. 58 Б, 1000 Скопје, Република Македонија

НЕР ќе го спроведе ПВЗС и ќе ја следи и анализира неговата ефикасност. Следниве првични индикатори ќе се користат за следење и подобрување на перформансите на ангажманот на засегнатите страни за поддршка на имплементацијата на проектот:

- ПВЗС е поставен, ажуриран и достапен на јавноста за коментар;
- Дејствата наведени во Програмата за вклучување на засегнатите страни се завршени според планираното; а активностите за вклучување на засегнатите страни се евидентираат во посебен дневник³³.
- Број на настани за јавна консултација и учесници кои присуствувале на нив (поделени по пол);
- Број на коментари и предлози од засегнатите страни добиени од НЕР преку различни канали за повратни информации;
- Број на поплаки и барања на засегнатите страни во врска со проектот;
- Број на публикации за процесот на имплементација на проектот во локални, регионални и национални медиуми;
- Вид/категорија на коментари и предлози на засегнатите страни адресирани од НЕР и преку кои средства;
- Клучни категории на поплаки добиени од НЕР (вработување, користење на земјиштето, еколошки прашања, итн.)
- Број на поплаки решени во максимално утврдениот временски рок; и
- Број на поплаки кои остануваат нерешени.
- Се објавува годишен јавен извештај за изведбата на ЕС на проектот (барем онлајн).

ПВЗС периодично ќе се оценува од страна на НЕР со цел да се идентификуваат активностите на кои можеби ќе им требаат некакви корективни и/или превентивни мерки со цел да се подобри ефикасноста на неговата изведба. Во такви случаи, ПВЗС треба да се ажурира и да се сподели со јавноста со направените измени.

³³ Овој дневник може да содржи активност на ангажман, категорија на засегнати страни, датум, локација, број и пол на учесници, цел на ангажманот, теми за кои се дискутира и договорени дејства итн. според спецификите на проектот и активностите на НЕР.

Резултатите од процесот на вклучување на засегнатите страни ќе се анализираат месечно и квартално, а резимето на анализата ќе биде вклучено во годишните извештаи за ЕС доставени до ЕБОР.

ПВЗС треба да се ревидира и ажурира пред да се пуштат во употреба објектите на проектот. Доколку има промени во текот на имплементацијата на проектот кои бараат модификација на механизмите за ангажман и/или се идентификуваат нови засегнати страни, ПВЗС (особено, Програмата за вклучување на засегнатите страни, исто така треба да се ажурира).

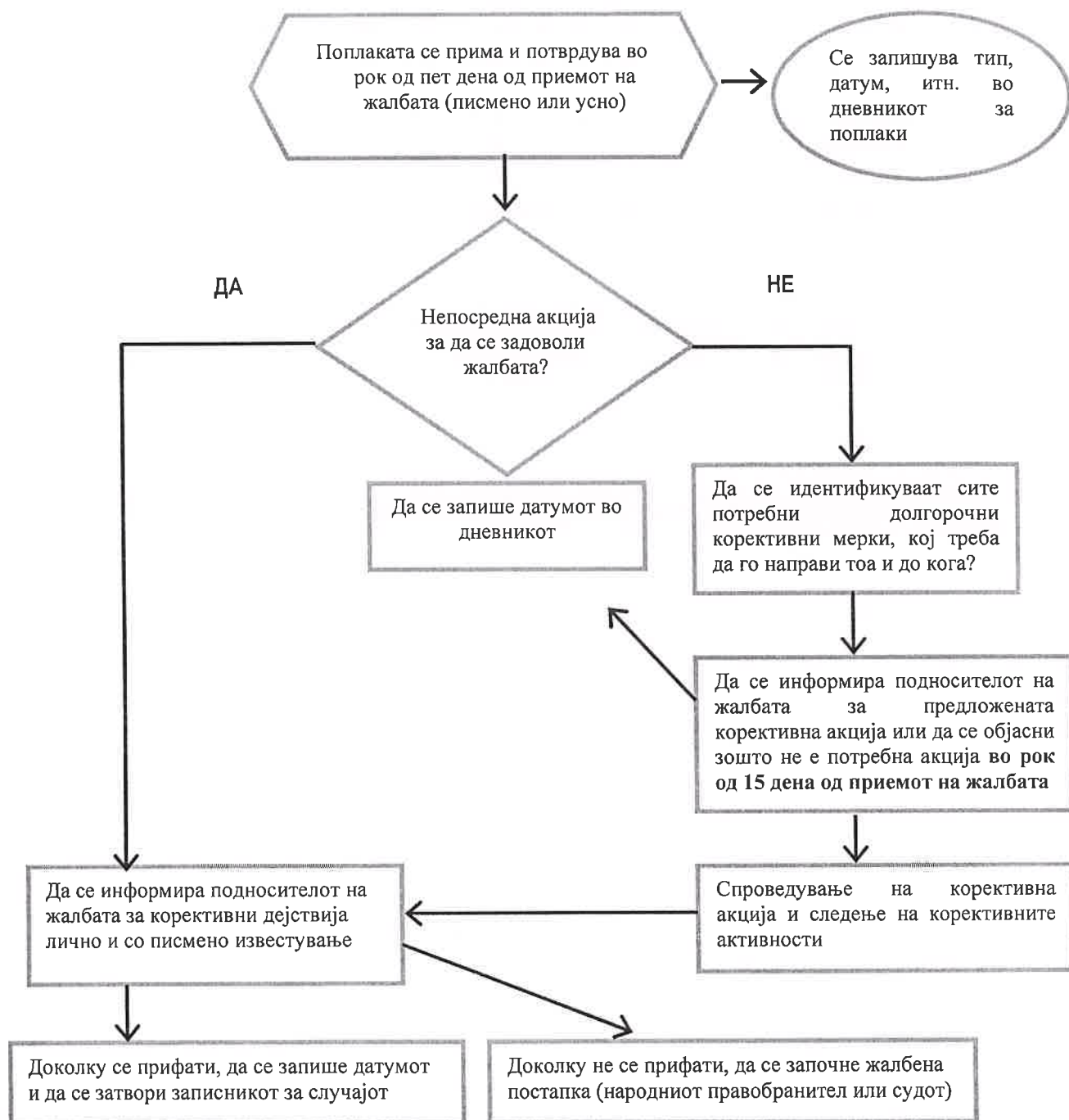
9. БУЏЕТ

НЕР ќе издвои наменски буџет за имплементација на ПВЗС, кој ќе земе предвид средства за потребниот персонал на НЕР; специфични консултативни активности, настани и кампањи, како што е наведено во ПВЗС и сродни консултативни материјали и алатки; градење капацитети за персоналот на НЕР за вклучување на засегнатите страни, механизам за поплаки и обврски за ПВЗС и дополнителна информативна поддршка/ангажман со ранливите групи

АНЕКС 1: ОБРАЗЕЦ ЗА ПОПЛАКИ

Име		
Презиме		
Контакт информации	☐ Адреса: Да се напише поштенската адреса: _____ _____ _____	
Да се наведат претпочитаните средства за комуникација (адреса, телефон, е-пошта)	☐ Телефон: _____ ☐ Е-маил: _____	
Доверливост:		
☐ Барам да не се открива мојот идентитет без моја согласност ☐ Би сакал/а да поднесам поплака анонимно* *Во случај на анонимни поплаки, не можеме да ви го соопштиме одговорот но ќе го објавиме случајот и одговорот во годишниот извештај за поплаки и на нашата веб-страница		
Претпочитан јазик за комуникација:	☐ македонски ☐ албански ☐ англиски	
Опис на поплаката/тврдењето:		
		На што се однесува поплаката? Што се тврди?
Дата на инцидент/поплака	☐ Еднократен инцидент/поплака (датум _____) ☐ Се случило повеќе од еднаш (колку пати? _____) ☐ Во тек (во моментов има проблем)	
Дополнителна придружна документација:	Простор за прикачување материјали	
Кои мерки би сакале да ги предложите за да го решите вашиот проблем?		
Потпис на лицето подносител на поплаката		Дата на поднесување:

АНЕКС 2: ГРАФИКОН НА МЕХАНИЗМОТ ЗА ПОПЛАКИ

Јас, долупотпишаната, тврдам дека правилно го извршив преводот од англиски јазик на македонски јазик.
Скопје, 25.08.2022 г.

Постојан судски преведувач,
Александра Јанкова

I, the undersigned, hereby certify that the foregoing is a true and correct translation from English into Macedonian.

Skopje, August 25th, 2022.

Court Certified Translator
Aleksandra Jankova